

VK-udgiftsvækst til 2020 vil give holdbarhedsproblem på 57 mia. kr. – efterlønnen skal fjernes 3 gange

I perioden 2001-2010 har realvæksten pr. bruger i den offentlige sektor udgjort ca. 1,4 pct. om året. Det dækker over, at det offentlige forbrug er vokset med 1,7 pct. årligt, mens det demografiske træk (dvs. stigning i antal brugere) har udgjort omkring ¼ pct. om året. Forudsætter man en vækst pr. bruger i den offentlige sektor på 1,4 pct. i perioden 2011-2020 fås et betydeligt finansieringsproblem. De 1,4 pct. er dobbelt så meget som det, der er forudsat i 2015-planen. En vækst på 1,4 pct. årligt vil indebære, at holdbarhedsproblemet forværres med 35 mia.kr. Dette ligger ud over det eksisterende holdbarhedsproblem på ca. 22 mia.kr. En fortsættelse af den hidtidige VK-udgiftsvækst i perioden 2011-2020 vil medføre et holdbarhedsproblem på ca. 57 mia.kr. Et sådan holdbarhedsproblem vil kræve endog meget store reformer. Beregningsteknisk svarer det til, at man fjerner efterlønnen 3 gange. En reformpakke, der kan håndtere problemet er en afvikling af efterlønnen, forhøjelsen af pensionsalderen fra 65 til 67 år, reduktion i dagpengeperioden fra 4 til 1 år, afskaffelse af børnechecken og omlægning af SUn til lån. Alternativt kan skattetrykket hæves med 3 pct. af BNP svarende til, at bundskatten skal hæves med ca. 8 pct.point. Skatteforhøjelsen vil have negative effekter på arbejdsudbud og velstand. Alternativet til VK-vækst i udgifterne kan være et scenarie, hvor det offentlige forbrug i perioden 2011-2020 følger demografien, dvs. en realvækst på ca. 0,3 pct. om året. Følges et sådan scenarie opnås holdbarhed og et råderum på 11 mia.kr.

I perioden 2001-2010 er det offentlige forbrug vokset med 1,7 pct. årligt, hvilket er 1,4 pct.point mere end det demografiske træk (dvs. stigning i antal brugere), der udgør omkring ¼ pct. om året. Dvs. realvæksten pr. bruger i den offentlige sektor har i perioden 2001-2010 udgjort ca. 1,4 pct. om året.

Forudsætter man en vækst pr. bruger i den offentlige sektor på 1,4 pct. i perioden 2011-2020 fås et betydeligt finansieringsproblem. De 1,4 pct. er dobbelt så meget som det, der er forudsat i 2015-planen. En vækst på 1,4 pct. årligt vil indebære, at holdbarhedsproblemet forværres med 35 mia.kr. Dette ligger ud over det holdbarhedsproblem på ca. 22 mia.kr., der følger af den økonomiske krise samt regeringens prioriteringer, herunder den hidtidige udbygning af den offentlige sektor under VK-regeringen¹. En fortsættelse af den hidtidige VK-udgiftsvækst i perioden 2011-2020 vil medføre et holdbarhedsproblem på ca. 57 mia.kr.

Tabel 1. Holdbarhedsproblem ved forskellige scenarier for vækst i det offentlige forbrug i perioden 2011-2020

	Mia. kr.
Med vækst i det offentlige forbrug som i 2015-plan	22
Med vækst i det offentlige forbrug pr. bruger som i årene 2001-2010	35
I alt	57

Kilde: Egne beregninger

¹ Regeringens konvergensprogram.

Efterløn, dagpenge, folkepension, børnecheck og SU skal i spil

Et sådan holdbarhedsproblem vil kræve endog meget store reformer. En afvikling af efterlønnen (18 mia.kr.), forhøjelsen af pensionsalderen fra 65 til 67 år (7 mia.kr.) samt reduktion i dagpengeperiode fra 4 til 1 år (8 mia.kr.) vil "kun" give en budgetforbedring på 33 mia.kr. Dette er ca. 20 mia.kr. mindre end det der kræves. Mankoen kan fx håndteres ved at afskaffe børnechecken (knap 15 mia.kr.) og omlægge SUn til lån (ca. 10 mia.kr. efter skat). Med andre ord viser beregningerne, at hvis danskerne fremadrettet ønsker en udbygning af den offentlige velfærd, som det er sket under VK-regeringen, bliver de nødt til at sige farvel til centrale velfærdsordninger.

Alternativet er 8 point højere bundskat

Alternativet er en forhøjelse af skattetrykket med 3,3 pct. af BNP svarende til, at bundskatten skal hæves med ca. 8 pct.point². Det vil manifestere det danske skattetryk som det suverænt højeste i verden. Skatteforhøjelsen vil have negative effekter på arbejdsudbud og velstand.

Udgiftsvækst der følger demografien giver holdbarhed

Alternativet til ovenstående kan være et scenarie, hvor det offentlige forbrug i perioden 2011-2020 følger demografien, dvs. en realvækst på ca. 0,3 pct. om året. Dvs. at servicestandarderne pr. bruger holdes uændret i den offentlige sektor.

Følges et sådan scenarie opnås holdbarhed og faktisk et råderum på 11 mia.kr. Det kan reserveres til voksende sundhedsudgifter (erfaringsmæssigt er der en meget stærk efterspørgsel efter sundhedsydelse) eller til lavere selskabsskat eller topskat. Sidstnævnte vil styrke velstandsudviklingen.

Beregningerne ovenfor viser med al tydelighed, at der er brug for et nyt paradigme hvad angår prioritering og styring af det offentlige forbrug.

I et scenarie, hvor udgifterne følger demografien, skal velfærdsforbedringer opnås ved, at man omprioriterer i det offentlige. F.eks. ved, at der høstes stordriftsfordele, når små kommuner i forbindelse med kommunalreformen er lagt sammen til store kommuner. Endelig er der mulighed for at skære ned på opgaver, der ikke er væsentlige for den borgernære velfærd. Et eksempel herpå er, at der i Århus Kommune er over 40 kommunikationsmedarbejdere - en vækst på 35 pct. på et år. Sådanne områder kan beskæres. Endvidere kan der høstes store gevinster ved at udlicitere mere. Undersøgelser finder, at private virksomheder på konkurrencemarkeder er 20 pct. mere effektive end offentlige monopoler. Hvis udliciteringsgraden øges fra 25 til 70 pct. i kommunerne, kan der hentes en gevinst på 15 mia.kr.³ Det bør kunne nås i løbet af 10 år.

² Der er indregnet et tilbageløb af gifter som følge af, at afgifter fylder ca. 25 pct. af det private forbrug.

³ Jf. CEPOS-notatet *Stort udliciteringspotentiale på 15 mia. kr. i den kommunale sektor* (juni 2008).